

Excuses zijn op hun plaats aan alle vrouwen die nooit de kans kregen hun eigen kost te verdienen

'Vals sentiment.'

Mijn moeder was van 1921, wat maakte dat ze net in de rooms-rode jaren vijftig twee kleintjes had. In haar afkeer van Moederdag stond ze in deze extreem antifeministische jaren nogal alleen, zoals ze ook nogal alleen stond in haar ideeën over hoe je kinderen zou moeten grootbrengen. In Moeder, antimoeier (2024) noem ik die ideeën deels progressief, maar veel hedendaagse 'progressieve' moeders zullen zich niet in haar opvattingen herkennen.

Het valt zeker in goede aarde dat ze broeken voor me naaide toen meisjes die nog maar zelden droegen (spijkerbroeken kreeg ik niet, want 'daarin hebben cowboys de Indianen uitgemoord'). En dat ze de schoolgeschiedenisles corrigeerde met een marxistisch tegenverhaal: 'Kathedraal zijn niet gebouwd door keizers, maar door uitgebuite arbeiders' - vrij naar Bertolt Brecht.

Ze bekritiseerde het hoofd van onze armoedige lagere school in Amsterdam Oud-West omdat hij intelligente meisjes de mms adviseerde, de 'middelbare meisjesschool', in plaats van een vervolgopleiding die toegang gaf tot de universiteit. Dat een ouder, laat staan een vrouw, de hoofdmeester bekritiseerde was al zeldzaam, maar dat ze voor proletarische kinderen, laat staan meisjes, een universiteit mogelijk achtte viel buiten de normaliteit.

Andere aspecten van mijn moeders levenshouding worden nu eerder gezien als 'rechts' dan als progressief. Voor haar was 'verantwoordelijkheid nemen voor het eigen leven' bij uitstek links. Gebrek aan zelfstandigheid en religieus en andersoortig fatalisme verafschuwde ze.

Waardevolle beginselen. **Neem het moederschap. In dezelfde week dat Marja Pruis in De Groene moederschap kenschetste als een 'oefening in offerbereidheid', bepleitte Harriët Duurvoort in deze krant een basisloon voor alleenstaande moeders. Maar kun je spreken van 'offer' als het gaat om een zelfgekozen, gewenste situatie? En waarom**

Bij alle suikerzoete reclameteksten, rode rozen met gipskruid en roze geglazuurde moederdagtaarten, bij alle moederdagkitsch die bij het naderen van de tweede zondag in mei over ons wordt uitgestort, denk ik onvermijdelijk aan mijn eigen, zes jaar geleden overleden moeder. In haar top tien van ergerlijke zaken scoorde Moederdag hoog:

zouden andere mensen (onder wie kinderloze) moeten opdraaien voor het levensonderhoud van alleenstaande moeders en hun kinderen? Kinderen komen van God noch de ooievaar, en zijn evenmin een nare ziekte die je buiten eigen toedoen treft.

Niet alleen voor de samenleving, maar ook voor de moeders en kinderen zelf belooft moederloon weinig goeds. Niet voor niets keerden feministen als Wilhelmina Drucker zich daar al tegen. Eerst een vak leren om zelfstandig te kunnen leven en dan pas zwanger, blijft een nastrevenswaardiger strategie dan vrouwenlevens beperken tot moeder-zijn - ook als wapen tegen huiselijk geweld. Mijn moeder, afkomstig uit een milieu van veenarbeiders en dagloners, had mogen 'doorleren', dat wil zeggen: naar de mulo - meer uitgebreid lager onderwijs. Door vervolgens naast haar volle baan alle mogelijke avondcursussen te volgen bereikte ze het niveau van directiesecretaresse. Haar levensdoel: een financieel onafhankelijke vrouw worden, en als ze kinderen kreeg een werkende moeder.

Helaas. In de jaren vijftig gold voor gehuwde vrouwen een arbeidsverbod. Vrouwen werd de zorg voor kostwinner en kinderen toebedeeld. Kinderen krijgen moest. Veel. De christelijke partijen misbruikten hun dominantie om - ook voor ongelovigen - te bepalen dat voorbehoedsmiddelen niet vrij te koop waren en gezinnen pas vanaf hun derde kind kinderbijslag kregen, uitbetaald aan vader. Mijn moeder beperkte het kindertal met een clandestien aangeschafte irrigator en gruwde van de 'roomse fokpremie'. Dit heft-in-eigen-hand-socialisme lijkt in rook opgegaan.

Ach, wat heb ik te doen met de generatie vrouwen wier recht om hun leven naar eigen wens te leven en de eigen kost te verdienen hun bij wet werd ontstolen.

Ik heb het niet op excuses en herstelbetalingen. Het verleden zit nu eenmaal vol ellende. Toch dacht ik steeds als er weer een bevolkingsgroep excuses ontving (verre nazaten van de slavernij van de koning; homo's van de Vereniging voor Psychiatrie; afstandsmoeders van de Tweede Kamer) aan al die vrouwen die zich hadden verheugd op een werkende toekomst maar tot huisvrouw werden gemaakt. Mijn moeder heeft later nog met plezier kunnen werken, maar er leven nog altijd vrouwen in armoede doordat ze nooit de kans kregen een pensioen op te bouwen. Maar wel Moederdag.

Jolande Withuis is socioloog.